

Posudek vedoucího práce:

Potomci 50. let. Rodinná paměť v rodinách politických vězňů

Miroslav Olšák zpracoval ve své diplomové práci atraktivní téma: rodinnou paměť obětí politických procesů v první fázi socialistické diktatury v Československu. Objekty jeho zkoumání byly potomci literárního (první, druhé a třetí generace) kritika Bedřicha Fučíka, překladatele a publicisty Ladislava Jehličky a politika Československé strany lidové Karla Procházky.

Hlavní výzkumná otázka zněla: do jaké míry docházelo (či docházelo vůbec) v okruhu rodiny k posunům paměti na svého uvězněného předka? Autorova otázka byla zřejmým a nápaditým ozvukem na text *Můj děda nebyl nácek* (Welzer, Mollerová, Tschugnallová) – o tom koneckonců sám autor v metodologické kapitole hovoří (s. 6). Argumentace za touto výzkumnou otázkou zněla jednoduše: když potomci zjednodušeně řečeno „padoucha“ (vojáka wehrmachtu podílející se na zvěrstvech) transformovali rodinnou paměť na tohoto svého předka, děje se to (a v jaké míře) i u „andělů“, tj. jednoznačných obětí represivního systému? A pokud se tak děje, tak do jaké míry a z jakých důvodů?

Autorův text je proto logicky postaven na orálně-historickém výzkumu; práce vychází celkem z třinácti rozhovorů, což je pro tři rodiny (a následnou komparaci) vzorek, z něhož bezpochyby lze vyvozovat závěry.

Problém z mého hlediska – a s Miroslavem Olšákem jsme o tom několikrát konzultovali – nastává při zpracování zajímavě koncipovaného typu práce. Proč? Některé kapitoly jsou pouhopouhými prepisy pořízených (a bezesporu zajímavých) rozhovorů – Miroslav Olšák je jen doprovázen krátkými „moderátorskými“ vsuvkami; takové kapitoly pak působí jako svého druhu katalog. Na tyto kapitoly (každý člen rodiny má zvláštní kapitolku) teprve následuje vlastní text – zarazí ale poměr „katalogizovaného přepisu“ a vlastního textu, kdy převažují prepisy rozhovorů nad analýzou (např. u L. Jehličky začíná prepis rozhovorů na stránce 36 a končí na straně 48, zatímco autorova analýza začíná na straně 48, ale končí už na straně 52. Poměr mezi takovými kapitolami by ale měl být obrácený – autorův vlastní text se často ztrácí za rozhovory.

Druhou výtkou je, že autorův text se často ztrácí za rozhovory nejen kvůli svému rozsahu, ale i kvůli menší zajímavosti. Autorovi se nepodařilo ve své analýze a interpretaci proniknout dále než za víceméně deskriptivní a často nenápaditý popis.

Menší nápaditost analýzy je ale možná dána i tím, že autor je často nucen nejprve implicitně, v závěru už explicitně přiznat, že v rodinách obětí politických procesů k až tak velkým posunům v paměti nedochází, ba naopak je tato paměť často uchovávána s nejvyšší mírou pečlivosti – i co se detailů týká. Tento závěr je přesto bezpochyby zajímavý.

Závěrem lze říci, že text Miroslava Olšáka splňuje kritéria diplomové práce, byť výzkumný záměr se ukázal mnohem zajímavější než samotné zpracování. I přes zásadnější vady proto diplomovou práci „Potomci 50. let. Rodinná paměť v rodinách politických vězňů“ doporučuji k obhajobě a jako výchozí hodnocení navrhuji komisi rozhodovat se mezi stupni velmi dobře a dobře.

V Praze dne 15. 6. 2014

.....

PhDr. Přemysl Houda, Ph.D